

Natuurtoets Laak 2B Amersfoort Vathorst

Ecologisch Adviesbureau Viridis bv

Beesdseweg 3-18

4104 AW Culemborg

T 0345 753 275

E info@bureau-iridis.nl

W www.bureau-iridis.nl

KvK 110 557 87

Btwnr NL 8212 39 119 BO1

IBAN NL46 TRIO 0198 4486 00

Tekst: S. Zwerver

Veldonderzoek: E-J. Slot, E. van der Ploeg, J. Hooymans,
En J. Giessen

Foto's: Ewoud van der Ploeg

Foto voorblad: De Laak 2B Amersfoort Vathorst

Projectnummer: 2017-14

Wijze van citeren: Zwerver, S., 2017. Natuurtoets Laak 2B,
Amersfoort Vathorst. Ecologisch Adviesbureau Viridis, Culemborg, PRNR-2017-14.

In opdracht van: Ontwikkelingsbedrijf Vathorst Beheer BV

Contactpersoon: M. van den Barg

Status: concept 20-7-2017

Ondertekening: S. van Willigen

Paraaf:

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever zoals hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit deze rapportage mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, druk, internet, fotokopie of andere wijze zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Ecologisch Adviesbureau Viridis bv, noch mag het zonder deze toestemming voor een ander doel gebruikt worden dan waarvoor het vervaardigd is.

Ecologisch Adviesbureau Viridis is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden, kaartmateriaal (Basis Registratie Topografie Kadaster 2017, tenzij anders wordt vermeld) inclusief getoonde begrenzingen of andere gegevens verkregen van Ecologisch Adviesbureau Viridis. De opdrachtgever vrijwaart Ecologisch Adviesbureau Viridis voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Omdat ecologisch onderzoek een momentopname is, kan de aanwezigheid van beschermde soorten soms niet worden uitgesloten of bevestigd. Daarnaast is de natuurwetgeving aan verandering en jurisprudentie onderhevig. Ecologisch Adviesbureau Viridis is mede om die redenen lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van ecologische adviesbureaus. Hierdoor zijn wij zo goed mogelijk op de hoogte van de nieuwste ontwikkeling op het gebied van ecologie en wetgeving. Door de inzet van conform de wet ter zake kundige ecologen, waarborgen wij onze onderzoekskwaliteit. Wij zijn echter niet aansprakelijk voor de gevolgen van onverwacht verschijnende of verdwijnende flora of fauna, noch voor de gevolgen van veranderende wetgeving of jurisprudentie.

S. Zwerver

Natuurtoets Laak 2B Amersfoort Vathorst

In opdracht van: Ontwikkelingsbedrijf Vathorst Beheer BV

Inhoud

1	Inleiding	5			
1.1	Aanleiding en context	5			
1.2	Onderzoeksvragen	5			
1.3	Leeswijzer	5			
2	Plangebied en werkzaamheden	6			
2.1	Beschrijving van het plangebied	6			
2.2	Beschrijving van de werkzaamheden	6			
3	Wettelijk kader en beschermde soorten	8			
3.1	Wettelijk kader	8			
3.2	Wet natuurbescherming	8			
3.2.1	Soortbescherming	8			
3.2.2	Zorgplicht	9			
3.2.3	Vogellijst	9			
3.3	Ontheffing, vergunning of vrijstelling	10			
4	Onderzoeksmethode	11			
4.1	Literatuuronderzoek	11			
4.2	Veldonderzoek	11			
4.2.1	Vaatplanten	11			
4.2.2	Vleermuizen	11			
4.2.3	Broedvogels	12			
4.2.4	Insecten	12			
4.2.5	Vissen	12			
4.2.6	Amfibieën en reptielen	12			
			4.2.7	Flora	12
			4.3	Analyse	12
			5	Resultaten en effectbeoordeling	13
			5.1	Vleermuizen	13
			5.2	Vogels	14
			5.3	Vaatplanten	15
			5.4	Vissen	15
			5.5	Amfibieën	15
			5.6	Reptielen	15
			5.7	Ongewervelden	15
			6	Conclusie en advies	16
			6.1	Beantwoording onderzoeksvragen	16
			6.2	Mitigerende maatregelen en aanbevelingen	16
			6.2.1	Vleermuizen	16
			6.2.2	Vogels	17
			6.2.3	Algemene maatregelen.	17
			6.3	Conclusie	17
			7	Bronnen	18
			7.1	Literatuur	18
			7.2	Websites	18
			Bijlage A.	Overzicht algemene vrijstellingen	19
			Bijlage B.	Verspreidingskaarten	20

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en context

Momenteel wordt de woonwijk Vathorst bij Amersfoort gerealiseerd. Sinds de start van het project zijn ruim driekwart van de circa 11.000 woningen gerealiseerd. Ontwikkelingsbedrijf Vathorst Beheer BV is voornemens om te starten met de volgende fase van het project: het ontwikkelen van woningen op de locatie Laak 2B.

Ruimtelijke ingrepen kunnen negatieve effecten veroorzaken op ter plaatse voorkomende beschermde soorten¹. Mogelijk worden daarbij verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden.

In dit kader heeft Ontwikkelingsbedrijf Vathorst Beheer BV aan Ecologisch Adviesbureau Viridis opdracht gegeven een onderzoek uit te voeren naar het voorkomen van beschermde plant- en diersoorten middels een wettelijk verplichte natuurtoets.

1.2 Onderzoeksvragen

Om goed voorbereid te zijn op een eventueel noodzakelijke ontheffingsaanvraag van de Wet natuurbescherming geeft een Natuurtoets Soortbescherming antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

- Zijn in het plangebied beschermde soorten en/of verblijfplaatsen van deze soorten aanwezig of te verwachten?
- Ondervinden aanwezige beschermde soorten negatieve effecten van de voorgenomen ruimtelijke ingreep en de benodigde werkzaamheden?
- Is het mogelijk om optredende negatieve effecten op beschermde soorten te mitigeren? Zo ja, op welke wijze dient dit te geschieden?
- Is het noodzakelijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming aan te vragen?

Voorliggend rapport geeft advies met betrekking tot de mogelijkheden om de geplande ruimtelijke ontwikkeling in overeenstemming met de Wet natuurbescherming uit te voeren.

1.3 Leeswijzer

In de rapportage worden bovenstaande onderzoeksvragen beantwoord. In hoofdstuk 2 is het plangebied en de werkzaamheden beschreven. In hoofdstuk 3 is het wettelijke kader met betrekking tot beschermde soorten in Nederland kort benoemd. In hoofdstuk 4 is de onderzoeksmethode beschreven en vervolgens zijn in hoofdstuk 5 de onderzoeksresultaten gepresenteerd (inclusief effectenbeoordeling). De conclusie en het advies zijn in hoofdstuk 6 beschreven. Tot slot is een overzicht van de geraadpleegde literatuur in hoofdstuk 7 opgenomen.

¹ Beschermde soorten: alle onder de Wnb beschermde soorten in de Utrecht

2 Plangebied en werkzaamheden

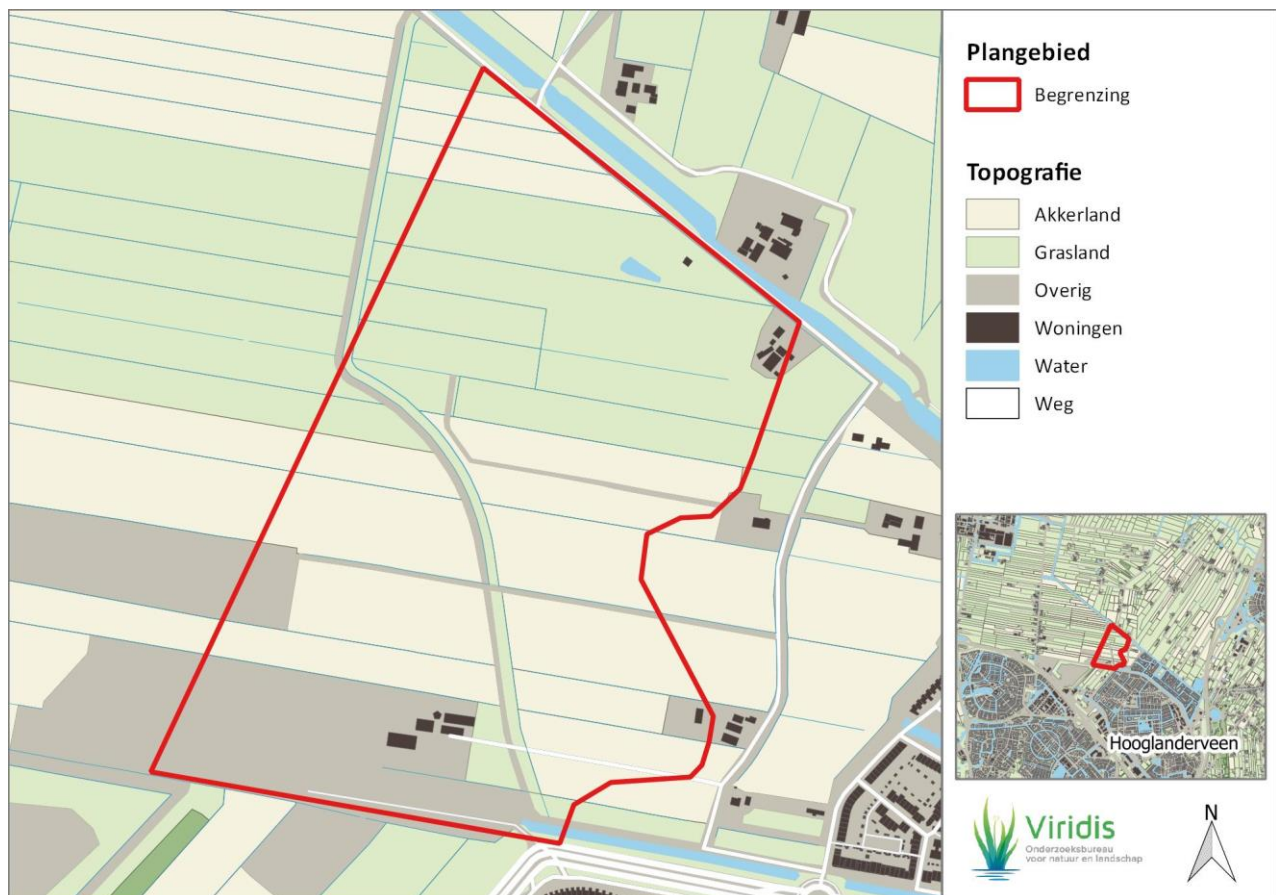
2.1 Beschrijving van het plangebied

Het plangebied bestaat uit het uitbreidingsgebied De Laak 2B (Figuur 2.1). Het plangebied 2B bestaat op dit moment uit agrarisch gebied, graslanden en braakliggend terrein met op enkele locaties houtwallen. Binnen de begrenzing bevindt zich ook een waterplas en een aantal watergangen. Ten westen van de Hogesteeg, naast de inmiddels gesloopte boerderij ligt een moerassig gebied. Ten zuiden van het plangebied bevindt zich een opslagterrein met een aantal bouwloodsen. Hiernaast is een crossbaan gelokaliseerd. Er zijn geen opstallen meer aanwezig binnen de begrenzing van het plangebied. In Afbeelding 2.1 t/m 2.4 is

een impressie van het plangebied en de directe omgeving te zien.

2.2 Beschrijving van de werkzaamheden

De werkzaamheden aan het plangebied bestaat uit het bouwrijp maken ter voorbereiding op de realisatie van een groot aantal woningen. Hiertoe zal de bodem opgehoogd worden, worden watergangen gedempt en zullen (een deel van) de in het plangebied aanwezige bomen en groenstroken verwijderd worden. Het is nog niet bekend welke bomen blijven bestaan.

Figuur 2.1 | Begrenzing plangebied De Laak 2B

Afbeelding 2.1 | noordzijde Laak 2B met op de achtergrond de brug over De Laak.

Afbeelding 2.2 | Noordzijde gebied (woning ligt aan overzijde Laak)

Afbeelding 2.3 | Plangebied gezien vanuit centrum gebied

Afbeelding 2.4 | Zuidzijde gebied

3 Wettelijk kader en beschermde soorten

3.1 Wettelijk kader

De natuurwetgeving voor Nederland is per 1 januari 2017 vastgelegd in de Wet natuurbescherming. Deze wet vervangt drie wetten: de Natuurbeschermingswet, de Flora- en Faunawet en de Boswet. De Wet natuurbescherming heeft als doel bescherming, herstel en ontwikkeling van natuur zonder stijging van lasten voor bedrijven en burgers. Het bevoegd gezag is gedecentraliseerd naar de Provincies. Deze decentralisatie houdt in dat de provincies nu o.a. verantwoordelijk zijn voor het toetsen van ontheffingsaanvragen. RVO blijft wel het bevoegd gezag voor het verlenen van ontheffing of vrijstellingen voor activiteiten en projecten in gebruik, beheer of aanleg door het rijk.

Naast de Wet natuurbescherming bestaat in Nederland het Natuur Netwerk Nederland, waarvoor de provincies beleid maken.

3.2 Wet natuurbescherming

Binnen de wet zijn de beschermingsregimes voor Natura 2000-gebieden, soortbescherming en houtopstanden opgenomen als afzonderlijke hoofdstukken, waardoor de wet via duidelijke en eenvoudige regels voorziet in een heldere implementatie van de Europese natuurbeschermingsrichtlijnen. De Wet natuurbescherming kent drie beschermingscategorieën onder het hoofdstuk 3: 'soortbescherming':

- Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels op grond van de Vogelrichtlijn (art 3.1);
- Soorten beschermd op grond van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn (art. 3.5);
- Nationaal beschermde 'andere soorten' (art. 3.10).

3.2.1 Soortbescherming

Het hoofdstuk 'Soortbescherming' uit de Wet natuurbescherming bestaat uit drie aparte beschermingsregimes, ook wel de passieve soortbescherming genoemd: 1) de Vogelrichtlijn; 2) de Habitatrichtlijn,

het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en; 3) nationaal beschermde soorten. Voor deze drie beschermingsregimes gelden verschillende verboden en wettelijke belangen voor het aanvragen van een ontheffing.

Vogelrichtlijn (art 3.1)

Voor van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn gelden de volgende verbodsbepalingen:

- 1) opzettelijk doden en vangen van vogels;
- 2) opzettelijk vernielen van nesten, rustplaatsen en eieren;
- 3) eieren rapen en onder zich hebben;
- 4) opzettelijk verstoren van vogels;
- 5) het verbod onder 4) is niet van toepassing indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de gunstige staat van instandhouding van de populatie.

Een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen van artikel 3.1 kan alleen verleend worden als voldaan wordt aan de criteria van de ontheffingsaanvraag (zie paragraaf 3.3) en één of meer van de onderstaande wettelijke belangen uit artikel 3.3, lid 4:

1. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
2. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
3. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
4. ter bescherming van flora en fauna;
5. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten;
6. het selectief vangen, onder zich hebben of verstandig gebruik van bepaalde vogels.

Habitatrichtlijn (art. 3.5)

Voor in het wild levende dieren van soorten, genoemd in de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of

het Verdrag van Bonn gelden de volgende verbodsbepalingen:

- 1) opzettelijk doden en vangen;
- 2) opzettelijk verstoren;
- 3) opzettelijk vernielen of rapen eieren;
- 4) opzettelijk beschadigen of vernielen voortplantings-plaatsen of rustplaatsen;
- 5) opzettelijk plukken of vernielen planten.

Een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen van artikel 3.5 kan alleen verleend worden als voldaan wordt aan de criteria van de ontheffingsaanvraag (zie paragraaf 1.3) en één of meer van de onderstaande wettelijke belangen uit artikel 3.8, lid 5:

1. ter bescherming van flora en fauna, en instandhouding natuurlijke habitats;
2. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij, wateren of andere vormen van eigendom;
3. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
4. voor onderzoek of onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten of de daar toe benodigde kweek;
5. op selectieve wijze een aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben.

Nationale beschermde soorten (art 3.10)

Voor in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A gelden de volgende verbodsbepalingen:

- 1) opzettelijk te doden of te vangen;
- 2) opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of

Voor vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B gelden de volgende verbodsbepalingen:

- 1) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen van artikel 3.10 kan alleen verleend worden als voldaan wordt aan de criteria van de ontheffingsaanvraag (zie paragraaf 3.3) en één of meer van

de onderstaande wettelijke belangen uit artikel 3.10, lid 2:

- a. in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling;
- b. ter voorkoming van schade of overlast;
- c. ter beperking van de omvang van populaties;
- d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden;
- e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud landbouw of bossen;
- f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied; of
- h. in het algemeen belang.

Actieve soortbescherming

Naast de passieve soortbescherming zijn provincies wettelijk verplicht om soorten te beschermen middels de Natuurvisie (art. 1.7) en de actieve soortbescherming (art 1.12). In het kader van deze actieve bescherming kunnen de provincies de lijst met beschermde soorten uitbreiden en/of gebieden aanwijzen waarvoor een extra inspanning nodig is om de staat van instandhouding van populaties te behouden of herstellen.

3.2.2 Zorgplicht

Voor alle Natura 2000-gebieden, bijzondere natuurgebieden en voor alle in het wild levende dieren en planten (mét en zonder beschermstatus) is de zorgplicht van kracht (art. 1.11). De zorgplichtbepaling houdt in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt aan Natura 2000-gebieden, bijzondere natuurmonumenten en in het wild levende planten en dieren, evenals voor hun directe leefomgeving dergelijke handelingen achterwege laat, mitigerende maatregelen neemt of compenserende maatregelen neemt.

3.2.3 Vogellijst

Alle inheemse vogelsoorten zijn beschermd in het kader van de Vogelrichtlijn en het verdrag van Bern (art 3.1 en 3.5). Een aantal vogelsoorten hebben een dubbele beschermingsstatus omdat zij onder beide beschermingsregimes vallen. Voor deze soorten geldt het verbod 'opzettelijk verstoren' ongeacht of deze

verstoring van wezenlijke invloed is op de gunstige staat van instandhouding van de populatie.

Tijdens het broedseizoen zijn ook de nesten van vogels beschermd, waarbij er geen standaard periode is vastgesteld voor het broedseizoen. De meeste vogels maken elk jaar een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze nesten zijn jaar rond beschermd waardoor de verbodsbepalingen van artikel 3.1 en 3.5 (afhankelijk van de soort) van de Wet natuurbescherming het gehele jaar van toepassing zijn (zie ook Kader 3.1). De wetgever verstaat onder vaste verblijfplaatsen van vogels ook nesten en holtes waar de vogels ook buiten de broedtijd regelmatig verblijven.

3.3 Ontheffing, vergunning of vrijstelling

Het is mogelijk om voor de in de Wet natuurbescherming vermelde verboden een ontheffing of vergunning aan te vragen. Er kan alleen een ontheffing verleend worden als er aan drie criteria is voldaan:

- Er is geen alternatieve bevredigende oplossing mogelijk;
- Er moet sprake zijn van een wettelijk belang behorend bij het artikel dat overtreden wordt;
- Er mag geen afbreuk aan de staat van instandhouding van de populatie plaatsvinden.

Vrijstelling

Het is niet altijd nodig om een ontheffing aan te vragen wanneer er gevolgen voor beschermde planten en diersoorten optreden. Er zijn verschillende soorten vrijstellingen van de verboden voor beschermde soorten mogelijk. Er hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden indien strikt en aantoonbaar gewerkt wordt volgens een door het Ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode. De Zorgplicht blijft ook bij het werken via een gedragscode onverminderd van kracht. Naast de gedragscode is ook een vrijstelling in de vorm van een ministeriële regeling te krijgen (art 3.11). Deze ministeriële regelingen zijn opgesteld door Gedeputeerde Staten als vrijstellingslijsten. Zie Bijlage A voor een overzicht voor de vrijgestelde soorten.

Kader 3.1 | Jaarrond beschermde vogelnesten

De meeste vogels gebruiken hun nest slechts eenmalig voor de voortplanting. Elk jaar bouwen de dieren een nieuw nest op meestal een andere locatie. Nesten van deze vogels zijn slechts gedurende het broedseizoen beschermd. Er zijn echter ook vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en waarop de verbodsbepalingen van artikel 3.1 en 3.5 (afhankelijk van de soort) van de Wet natuurbescherming het gehele jaar van toepassing zijn. Er worden 5 categorieën onderscheiden:

1. Vogels waarvan de nesten ook buiten het broedseizoen als vaste rust- en verblijfplaats gebruikt worden (voorbeeld: steenuil).
2. Koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: gierzwaluw en huismus).
3. Vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar en kerkuil).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen. (voorbeeld: buizerd en ransuil).
5. De volgende vogelsoorten behoren tot deze categorie: vogels die weliswaar terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of in de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. De nesten van deze soorten zijn buiten het broedseizoen niet beschermd, tenzij zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

4 Onderzoeksmethode

Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvragen is een toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming uitgevoerd. Hiermee is de ecologische waarde van het plangebied door middel van een literatuuronderzoek en soortspecifieke inventarisaties onderzocht op de natuurwaarden. Op deze manier wordt het voorkomen van beschermde soorten binnen de Wet natuurbescherming bepaald. De gebruikte onderzoeksmethoden worden hieronder beschreven.

4.1 Literatuuronderzoek

Voor het literatuuronderzoek is gebruik gemaakt van bekende verspreidingsgegevens van beschermde soorten uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), verspreidingsatlassen van relevante soorten, het archief van Bureau Viridis en vrij beschikbare verspreidingsgegevens. De resultaten van het literatuuronderzoek hebben uitgewezen welke beschermde soorten in de omgeving van het plangebied verwacht kunnen worden. Tijdens het veldbezoek is speciale aandacht besteed aan het mogelijke voorkomen van deze soorten.

4.2 Veldonderzoek

Naast het literatuuronderzoek heeft Ecologisch Adviesbureau Viridis soortspecifieke inventarisaties uitgevoerd. De onderzoeksdata zijn per soort(groep) weergegeven in Tabel 4.1.

Tabel 4.1 | Onderzoeksdata

Soort (groep)	Datum	Tijdstip
Uilen 1	15-02-2017	avond
Uilen 2	01-03-2017	avond
Uilen 3	27-03-2017	avond
Overige soorten	11-05-2017	overdag
Vleermuizen	17-05-2017	avond
Vleermuizen	30-05-2017	avond
Vleermuizen	19-06-2017	avond
Vleermuizen	10-07-2017	avond

Indien gedurende een onderzoek naar een specifieke soortgroep andere beschermde soorten zijn waargenomen, zijn deze soorten ook meegenomen in de resultaten. Alle waarnemingen worden digitaal vastgelegd met behulp van een tablet en de software WrnPro.

4.2.1 Vaatplanten

Het projectgebied is vlakdekkend geïnventariseerd op het voorkomen van beschermde soorten. Indien beschermde soorten zijn aangetroffen, is de exacte groeiplaats ingevoerd. Bijzondere soorten (onder andere soorten van de rode lijst of soorten met een grote indicerende waarde) zijn eveneens op de exacte groeiplaats ingevoerd.

4.2.2 Vleermuizen

Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd volgens de richtlijnen van het vleermuisprotocol (2017). Dit protocol is ontwikkeld door de Zoogdiervereniging en het Netwerk Groene Bureaus (NGB) in samenwerking met de Dienst Landelijk Gebied en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Bureau Viridis is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus. Vleermuisonderzoek heeft plaatsgevonden met een batdetector (Pettersson D240x) met geluidsopnameapparatuur. Indien een soort niet op naam gebracht kon worden, zijn automatisch opnames gemaakt die later met speciale computerprogrammatuur gedetermineerd zijn.

Het onderzoek is voornamelijk gericht op de aanwezigheid van essentiële foerageergebieden en vliegroutes in het plangebied. Vanwege het ontbreken van bebouwing is er geen gericht onderzoek naar verblijfplaatsen verricht. Er zijn tevens geen geschikte holtes in de aanwezige bomen waar eventueel verblijfplaatsen aanwezig kunnen zijn.

Foerageergebieden en vliegroutes

Vleermuizen verplaatsen zich in het landschap via oriëntatiepunten. In bepaalde gevallen wordt een bepaalde route steeds weer opnieuw gebruikt en spreekt men van een vliegroute. Ook vliegroutes zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. Er is onderzocht of in het plangebied mogelijke vliegroutes aanwezig zijn die door de werkzaamheden aangetaast worden. Vliegroutes worden altijd onderzocht door twee personen. Tijdens het onderzoek zijn belangrijke foerageerplaatsen in beeld gebracht. In de analyse is onderzocht of het hierbij gaat om essentiële vliegroutes of foerageergebieden.

4.2.3 Broedvogels

Nesten van alle vogels zijn beschermd gedurende de periode dat ze gebruikt worden. Daarnaast zijn de nesten van een aantal vogels jaarrond beschermd. Het betreffen vooral roofvogels en uilen, maar ook huismus en gierzwaluw. In onderhavig onderzoek kon de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van gebouw broedende soorten als huismus en gierzwaluw vooraf uitgesloten worden i.v.m. het ontbreken van bebouwing in het gebied. Het onderzoek heeft zich voornamelijk gericht op de aanwezigheid van steenuilen omdat uit de literatuur blijkt dat deze soorten in het plangebied aanwezig zijn/waren.

Steenuil

Het onderzoek naar de aanwezigheid van steenuil heeft plaatsgevonden in meest optimale periode, 15 februari tot en met 15 april, vanaf een halfuur na zonsondergang, tot middernacht door het afspelen van de baltsroep van de steenuil. Indien steenuilen aanwezig zijn in het gebied, zullen zij op de afgespeelde roep reageren. De afwezigheid is aangetoond als tijdens de drie gerichte veldbezoeken in de genoemde periode geen steenuil is aangetroffen. Vooraf aan de bezoeken is eveneens gekeken of er mogelijke jaarrond beschermde nesten in de bomen aanwezig zijn.

4.2.4 Insecten

Tijdens het veldbezoek is onderzocht of er voor deze soorten geschikt leefgebied aanwezig is. Indien dat het geval is zal nader onderzoek aan de soorten verricht worden.

4.2.5 Vissen

In en rondom het plangebied komen verschillende watergangen voor. Tijdens het veldonderzoek zijn alle watergangen bemonsterd met een schepnet om te onderzoeken welke vissoorten aanwezig zijn.

4.2.6 Amfibieën en reptielen

Tijdens het veldbezoek is onderzocht of voor beschermde amfibieën en reptielen geschikte leefgebieden aanwezig zijn, indien dat het geval was is nader onderzoek aan de soorten verricht.

4.2.7 Flora

Het onderzoek naar de aanwezigheid van beschermde plantensoorten is uitgevoerd tijdens het onderzoek naar overige soorten.

4.3 Analyse

De uit het literatuuronderzoek en veldonderzoek verkregen verspreidingsgegevens van beschermde soorten zijn geanalyseerd om na te gaan of er bij de uitvoering van de werkzaamheden mogelijk verbodsbepalingen (art. 3.1, 3.5 of 3.10) van de Wet natuurbescherming worden overtreden. Wanneer blijkt dat er mogelijk beschermde soorten voorkomen die negatieve effecten kunnen ondervinden van de plannen is dit beschreven. Wanneer mogelijk worden alternatieven aangeboden om negatieve effecten te voorkomen of te verzachten. Indien het voorkomen van de soorten en/of de negatieve effecten nader onderzoek behoeft, wordt dit aangegeven in de toetsing.

5 Resultaten en effectbeoordeling

Hierna zijn de resultaten van het literatuuronderzoek en veldonderzoek per soortgroep besproken. Daarbij is per soortgroep een effectenbeoordeling opgenomen, waarin helder beschreven wordt of er negatieve effecten op strikt beschermde soorten te verwachten zijn en, indien van toepassing, of er mitigerende maatregelen mogelijk zijn om deze effecten te voorkomen. De verspreidingskaarten van de aangetroffen soorten zijn weergegeven in bijlage B.

5.1 Vleermuizen

Binnen het plangebied waren een aantal waarnemingen van vleermuizen (afbeelding 5.1). Aan de zuidzijde van het gebied, net binnen de begrenzing van het plangebied is eenmalig een gewone dwergvleermuis waargenomen en langs de dijk is eenmalig een rosse vleermuis waargenomen. De waarneming van de rosse vleermuis betreft een foeragerend dier welke kortstondig waargenomen is. De waarneming van de gewone dwergvleermuis betrof een passerend dier. Dit individu maakt zeer waarschijnlijk gebruik van een essentiële vliegroute ten oosten van het plangebied.

Dwars door het plangebied loopt een bomenrij waarlangs een klein aantal passerende gewone dwergvleermuizen zijn waargenomen. De vleermuizen waaierden aan het eind van de bomenrij af waarbij het merendeel vermoedelijk richting het noorden (De Laak) zijn gevlogen. Deze vliegroute is ondergeschikt aan de vliegroute ten oosten van het plangebied, waar tijdens aanvullend onderzoek >50 gewone dwergvleermuizen zijn waargenomen. Deze vliegroutes zijn weergegeven in Afbeelding 5.1 waarbij de

blauwe lijn de primaire vliegroute aangeeft en de groene lijn de secundaire vliegroute aangeeft. De literatuur ondersteunt deze conclusie, met een groot aantal waarnemingen langs de primaire vliegroute en geen recente (<5 jaar oud) waarnemingen in de omgeving van de secundaire vliegroute.

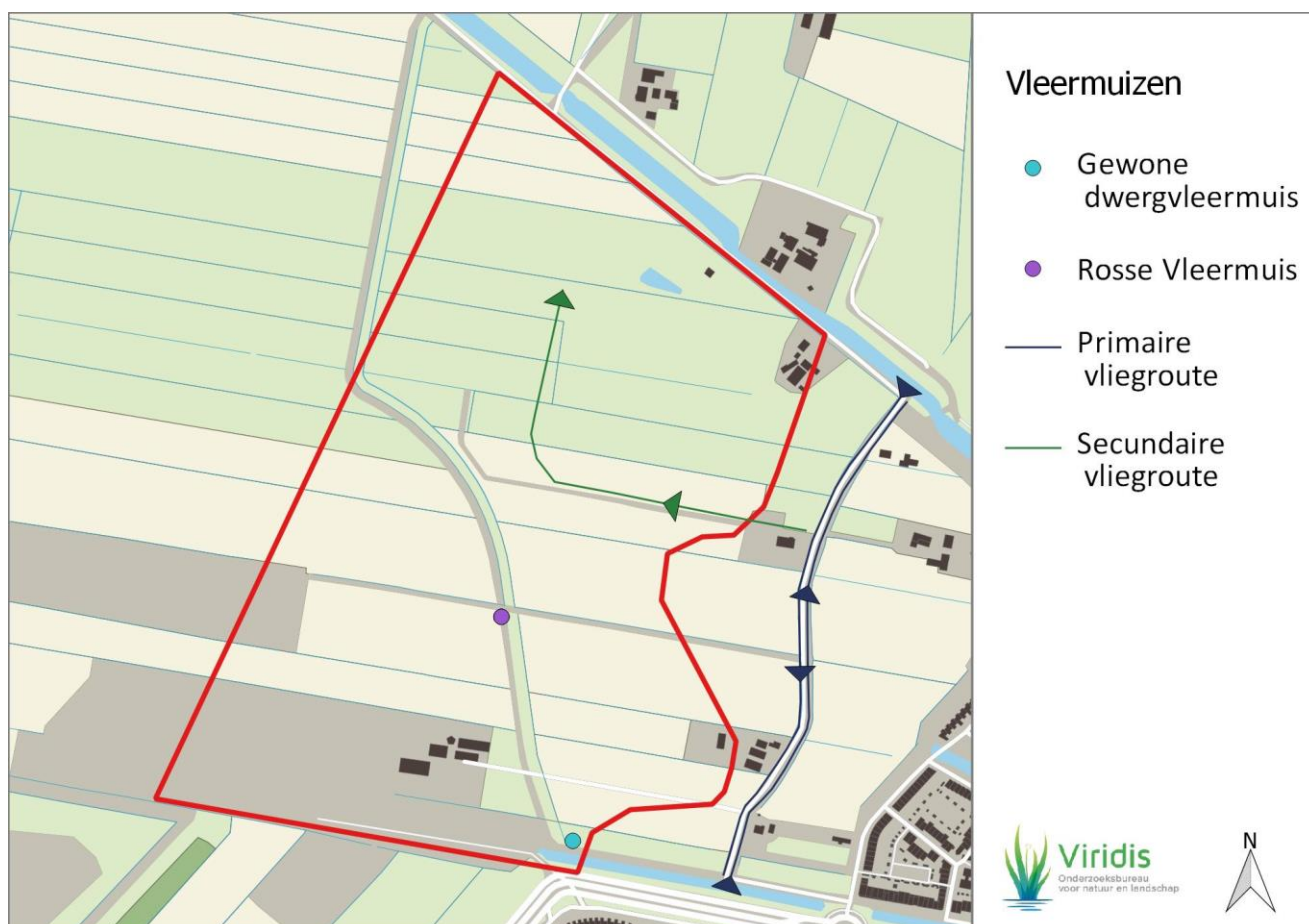
Er zijn zeer weinig tot geen foeragerende vleermuizen waargenomen binnen de begrenzing van het plangebied. Langs de secundaire vliegroute zijn ook een aantal (5) rosse vleermuizen waargenomen. Gezien het feit dat deze soort geen gebruik maakt van vliegroutes wordt verwacht dat deze soort in het gebied foerageert. Er zijn over de gehele onderzoeksperiode echter onvoldoende waarnemingen van vleermuizen, zowel rosse vleermuis als andere soorten, om te spreken van een essentieel foerageergebied. Gezien de terreingesteldheid en de geschiktheid als potentieel foerageergebied lag deze conclusie in de lijn der verwachting.

Effectbeoordeling vleermuizen

Er worden geen negatieve effecten verwacht op vleermuizen. Bij het uitvoeren van de werkzaamheden verdwijnt de secundaire vliegroute, echter is de primaire vliegroute van voldoende kwaliteit om dit verlies op te vangen. Bij het uitvoeren van de mitigerende maatregelen en de aanbevelingen als beschreven in paragraaf 6.2 wordt de kwaliteit van deze vliegroute verbeterd waardoor deze ook na het afronden van de werkzaamheden behouden blijft.

Er is geen essentieel foerageergebied aanwezig binnen de begrenzing van het plangebied.

Afbeelding 5.1 | Waarnemingen van vleermuizen in en in de omgeving van het plangebied. De stippen stellen een individuele waarneming voor, de pijlen een vliegroute.

5.2 Vogels

Het plangebied is tijdens een dagbezoek en drie gerichte avondbezoeken onderzocht op het voorkomen van jaarrond beschermde nesten. De bomen in het plangebied zijn in het voorjaar visueel onderzocht op eventuele nesten, er zijn hierbij geen nesten aangetroffen. Gedurende het gerichte onderzoek naar steenuilen is er geen enkel individu waargenomen. In het midden van het gebied is kort eenmalig een foeragerende ransuil aangetroffen. In verband met de korte waarneming kunnen we met zekerheid zeggen dat het voor deze soort geen essentieel foerageergebied betreft.

Op diverse locaties komen mogelijk wel nesten van algemene broedvogels voor, bijvoorbeeld in de watergangen of het aanwezige groen. Tegen de zuidelijke grens van het plangebied bevond zich ten tijde van het onderzoek een kolonie oeverzwaluwen in de wand van een zandheuvel, nabij de crossbaan.

Afbeelding 5.2 | Kolonie oeverzwaluwen.

Effectbeoordeling beschermde vogels

Jaarrond beschermde nesten ontbreken in het plangebied, derhalve treden er geen negatieve effecten op. Mogelijk komen er wel algemene broedvogels tot broeden in het plangebied. Hiertoe dienen algemene mitigerende maatregelen uitgevoerd te worden.

Deze mitigerende maatregelen worden beschreven in paragraaf 6.2.

5.3 Vaatplanten

Het plangebied is geheel doorlopen om de aanwezigheid van beschermde soorten vaatplanten aan te tonen. Hierbij is speciaal aandacht besteed aan gebieden waar een grote kans is op het voorkomen van deze soorten zoals het moerassige gebied ten westen van de Hogesteeg. Er zijn echter in het gehele plangebied geen beschermde soorten aangetroffen. Ook vanuit de literatuur zijn geen waarnemingen van beschermde planten bekend.

Effectbeoordeling beschermde vaatplanten

Vanwege het ontbreken van beschermde plantensoorten in het plangebied treden er geen negatieve effecten op ten aanzien van beschermde flora.

5.4 Vissen

In de diverse watergangen zijn vissen aangetroffen, het betroffen echter geen exemplaren van beschermde soorten. Ten zuiden van het gebied zijn individuen van kleine modderkruiper aangetroffen, deze soort was beschermd onder de voormalige Flora- en faunawet maar heeft onder de nieuwe wetgeving zijn beschermde status verloren. Op basis van de literatuur worden er geen beschermde soorten verwacht in het plangebied. De grote modderkruiper komt mogelijk voor in de Laak ten noorden van het gebied, echter valt dit buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.

Effectbeoordeling beschermde vissen

Vanwege het ontbreken van beschermde soorten in het plangebied treden er geen negatieve effecten op ten aanzien van beschermde vissen. In het kader van de zorgplicht dienen er wel algemene mitigerende maatregelen uitgevoerd te worden. Deze mitigerende maatregelen worden beschreven in paragraaf 6.2.

5.5 Amfibieën

Er zijn een aantal soorten amfibieën aangetroffen in het plangebied waaronder bastaardkikker, gewone pad, bruine kikker en kleine watersalamander. Van alle soorten zijn zeer weinig individuen waargeno-

men. De bruine kikker en kleine watersalamander zijn beschermd onder artikel 3.10 Wet natuurbescherming, maar deze soorten zijn opgenomen op de Algemene vrijstellingslijst van de gemeente Utrecht waardoor er geen ontheffing noodzakelijk is (zie bijlage A). Vanuit de literatuur zijn er geen waarnemingen van overige beschermde soorten amfibieën bekend.

Effectbeoordeling beschermde amfibieën

Er zijn beschermde soorten aangetroffen in het plangebied, echter zijn deze soorten niet ontheffing plichtig. In het kader van de zorgplicht dienen er algemene maatregelen uitgevoerd te worden. Deze mitigerende maatregelen worden beschreven in paragraaf 6.2.

5.6 Reptielen

Het plangebied is onderzocht op het voorkomen van beschermde reptielen en mogelijke habitat voor deze soorten. Beide zijn in het plangebied niet aangetroffen. Het voorkomen van reptielen in het plangebied wordt uitgesloten, aangezien geschikt leefgebied ontbreekt. In de literatuur zijn geen waarnemingen van beschermde reptielen bekend.

Effectbeoordeling beschermde reptielen

Vanwege het ontbreken van beschermde soorten in het plangebied treden er geen negatieve effecten op ten aanzien van beschermde reptielen.

5.7 Ongewervelden

Er zijn diverse soorten ongewervelden waargenomen in het plangebied, waaronder diverse vlindersoorten, libellen en sprinkhanen. Er zijn echter geen beschermde soorten vastgesteld. In de literatuur zijn geen waarnemingen van beschermde soorten bekend in het plangebied.

Effectbeoordeling beschermde ongewervelden

Vanwege het ontbreken van beschermde soorten in het plangebied treden er geen negatieve effecten op ten aanzien van beschermde ongewervelden.

6 Conclusie en advies

6.1 Beantwoording onderzoeksvragen

Om na te gaan of door de ruimtelijke ontwikkeling in het plangebied verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming al dan niet overtreden worden, worden de onderzoeksvragen onderstaand beantwoord.

- Zijn in het plangebied beschermde soorten en/of verblijfplaatsen van deze soorten aanwezig of te verwachten?

Er zijn beschermde soorten aangetroffen binnen de begrenzing van het plangebied. Het gaat om gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis, bruine kikker en kleine watersalamander.

- Ondervinden aanwezige beschermde soorten negatieve effecten van de voorgenomen ruimtelijke ingreep en de benodigde werkzaamheden?

Ja, aanwezige soorten kunnen mogelijk negatieve effecten ondervinden.

- Is het mogelijk om optredende negatieve effecten op beschermde soorten te mitigeren? Zo ja, op welke wijze dient dit te geschieden?

Ja, het is mogelijk en noodzakelijk mitigerende maatregelen uit te voeren. Deze mitigerende maatregelen worden besproken in paragraaf 6.2

- Is het noodzakelijk een ontheffing van de Wet natuurbescherming aan te vragen?

Nee, het is niet noodzakelijk een ontheffing van de wet natuurbescherming aan te vragen. De beschermde soorten bruine kikkers en kleine watersalamander zijn opgenomen op de Algemene vrijstellingslijst van de gemeente Utrecht waardoor er geen ontheffing noodzakelijk is (zie bijlage A).

Met betrekking tot de aangetroffen soorten gewone dwergvleermuis en rosse vleermuis worden er geen essentiële onderdelen van het leefgebied aangetast. Om eventuele negatieve effecten te voorkomen worden er mitigerende maatregelen uitgevoerd en worden er een aantal aanbevelingen gedaan. De maatregelen en aanbevelingen worden beschreven in paragraaf 6.2

6.2 Mitigerende maatregelen en aanbevelingen

Indien de beschreven mitigerende maatregelen in acht worden genomen, is er geen sprake van een overtreding van de Wet natuurbescherming. Daarnaast worden er een aantal aanbevelingen gedaan m.b.t. de vliegroute van de vleermuizen. Het betreft de volgende mitigerende maatregelen:

6.2.1 Vleermuizen

Het is niet noodzakelijk zijn van een ontheffing m.b.t. vleermuizen valt of staat met het behoud van de primaire vliegroute aan de oostzijde van het plangebied. Hierdoor is het zeer belangrijk dat deze vliegroute behouden blijft en dat er voldoende maatregelen worden genomen om de functionaliteit van deze vliegroute te garanderen.

- Bij het uitvoeren van de werkzaamheden in de omgeving van de vliegroute dient het gebruik van nachtelijke verlichting vermeden te worden. Indien er toch in de nachtelijke uren gewerkt wordt mag deze verlichting niet uitstralen in de richting van de vliegroute;
- Eventuele permanente verlichting langs de bomenrij dient naar beneden gericht te zijn, deze verlichting mag niet naar boven uitstralen;
- Eventuele aanwezige of in de toekomst te ontstaan gaten dienen (direct) opgevuld te worden met nieuwe aanplant.

6.2.2 Vogels

Met betrekking tot vogels dienen de volgende algemene maatregelen uitgevoerd te worden:

- Bij het uitvoeren van de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met mogelijke broedgevallen van algemene broedvogels. Indien de werkzaamheden uitgevoerd worden in het broedseizoen (half maart – eind juli) dient het gebied voor aanvang gecontroleerd en vrijgegeven te worden door een ter zake kundige;
- Vanwege de al aanwezige kolonie oeverwaluwen dient er tijdens uitvoering van de werkzaamheden zorg voor gedragen te worden dat er geen steile zandwanden (1:1) aangelegd worden. Oeverwaluwen keren elk jaar terug naar hun broedlocaties en koloniseren daarbij snel potentiële broedlocaties.
- Ook buiten het broedseizoen zijn broedgevallen mogelijk, indien tijdens het uitvoeren van werkzaamheden een broedgeval aangetroffen wordt

dienen de werkzaamheden onmiddellijk stilgelegd te worden en dient er contact opgenomen te worden met een ter zake kundige.

6.2.3 Algemene maatregelen.

- In het kader van de zorgplicht dienen de aanwezige watergangen en vijver voor aanvang van de werkzaamheden leeggevist te worden waarbij de aanwezige soorten naar nabij gelegen watergangen verplaatst worden;
- De werkzaamheden dienen in één richting uitgevoerd te worden zodat eventueel aanwezige fauna de mogelijkheid heeft om te vluchten.

6.3 Conclusie

Met inachtneming van de beschreven mitigerende maatregelen, zijn negatieve effecten van de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling op strikt beschermde soorten uitgesloten. Een ontheffing van de Wet natuurbescherming is niet aan de orde. Er is geen aanleiding tot het uitvoeren van nader onderzoek.

7 Bronnen

7.1 Literatuur

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie), 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. – Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & Eis Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). – Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. – Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuisen Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Vertaling en bewerking PHC Lina. De Fontein/Tirion Uitgevers BV, Utrecht.

Grutters, M.A.J. & R.W.G. Andeweg. 2015. Verspreidingsonderzoek flora en fauna Vathorst, gemeente Amersfoort 2014. bSR-rapport 245. Bureau Stadsnatuur Rotterdam, Rotterdam.

Kleukers, R.M.J.C., E.J. van Nieukerken, B. Odé, L.P.M. Willemse & W.K.R.E. van Wingerden, 1997. De sprinkhanen en krekels van Nederland (Orthoptera). – Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). – Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. – Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Wal, S. van der, & Brekelmans, F. (2014). Vleermuisstand van Amersfoort.

7.2 Websites

Verspreidingsatlas planten
Via www.verspreidingsatlas.nl/planten

Nationale Databank Flora en Fauna
Via www.ndff-ecogrid.nl/

Bijlage A. Overzicht algemene vrijstellingen

Tabel 1 | Overzicht vrijgestelde soorten Provincie Utrecht

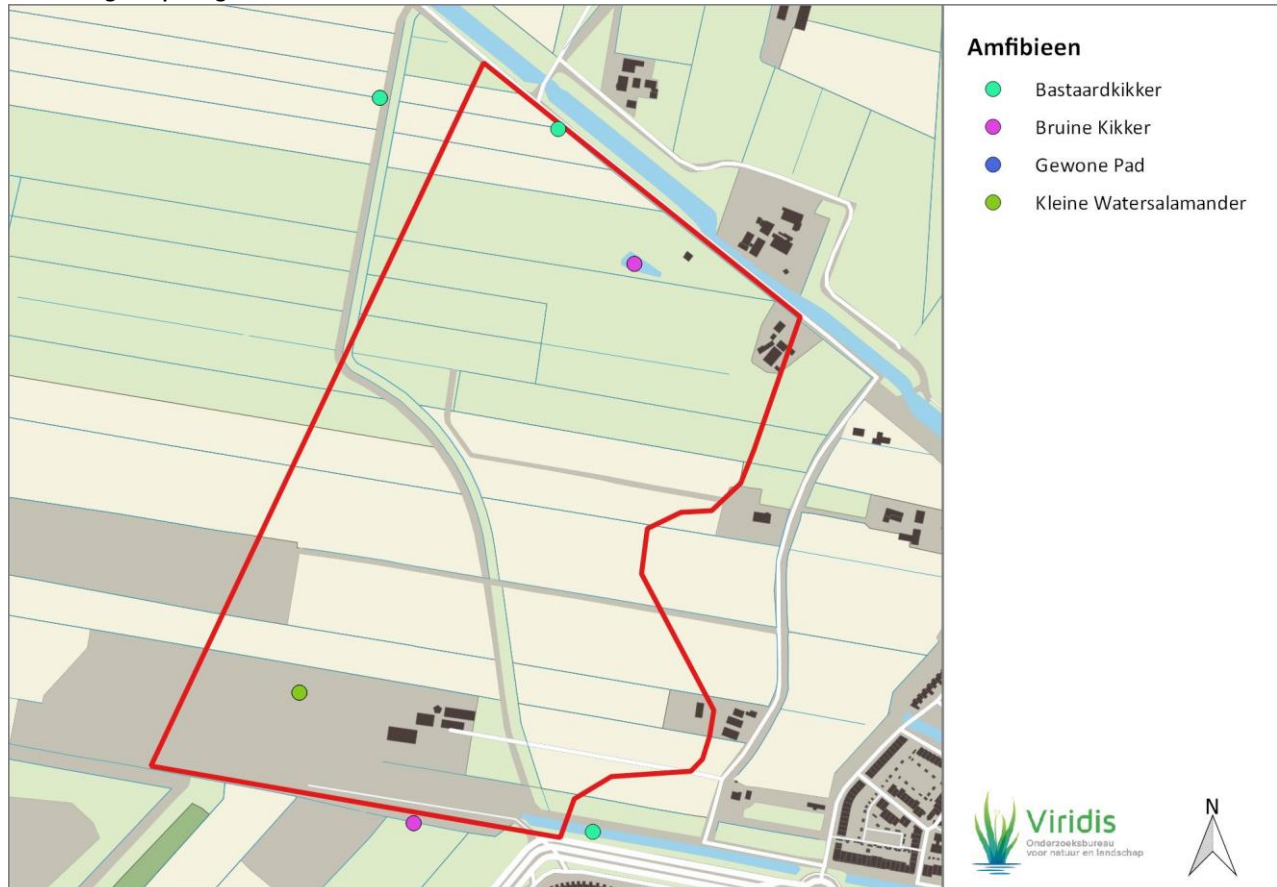
Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Zoogdieren	Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>
Zoogdieren	Bosmuis*	<i>Apodemus sylvaticus</i>
Zoogdieren	Bunzing	<i>Mustela putorius</i>
Zoogdieren	Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>
Zoogdieren	Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>
Zoogdieren	Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>
Zoogdieren	Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex areneus</i>
Zoogdieren	Haas	<i>Lepus europeus</i>
Zoogdieren	Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>
Zoogdieren	Huisspitsmuis*	<i>Crocidura russula</i>
Zoogdieren	Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>
Zoogdieren	Ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>
Zoogdieren	Ree	<i>Capreolus capreolus</i>
Zoogdieren	Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>
Zoogdieren	Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>
Zoogdieren	Veldmuis*	<i>Microtus arvalis</i>
Zoogdieren	Vos	<i>Vulpes vulpes</i>
Zoogdieren	Wezel	<i>Mustela nivalis</i>
Zoogdieren	Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>
Reptielen/amfibieën	Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>
Reptielen/amfibieën	Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>
Reptielen/amfibieën	Kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>
Reptielen/amfibieën	Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus (Rana ridibunda)</i>
Reptielen/amfibieën	Middelste groene kikker / Bastaardkikker	<i>Pelophylax klepton esculentus (Rana esculenta)</i>

* voor deze soort geldt een algemene vrijstelling in/op gebouwen bijbehorende erven (Wnb 3.10, lid 3)

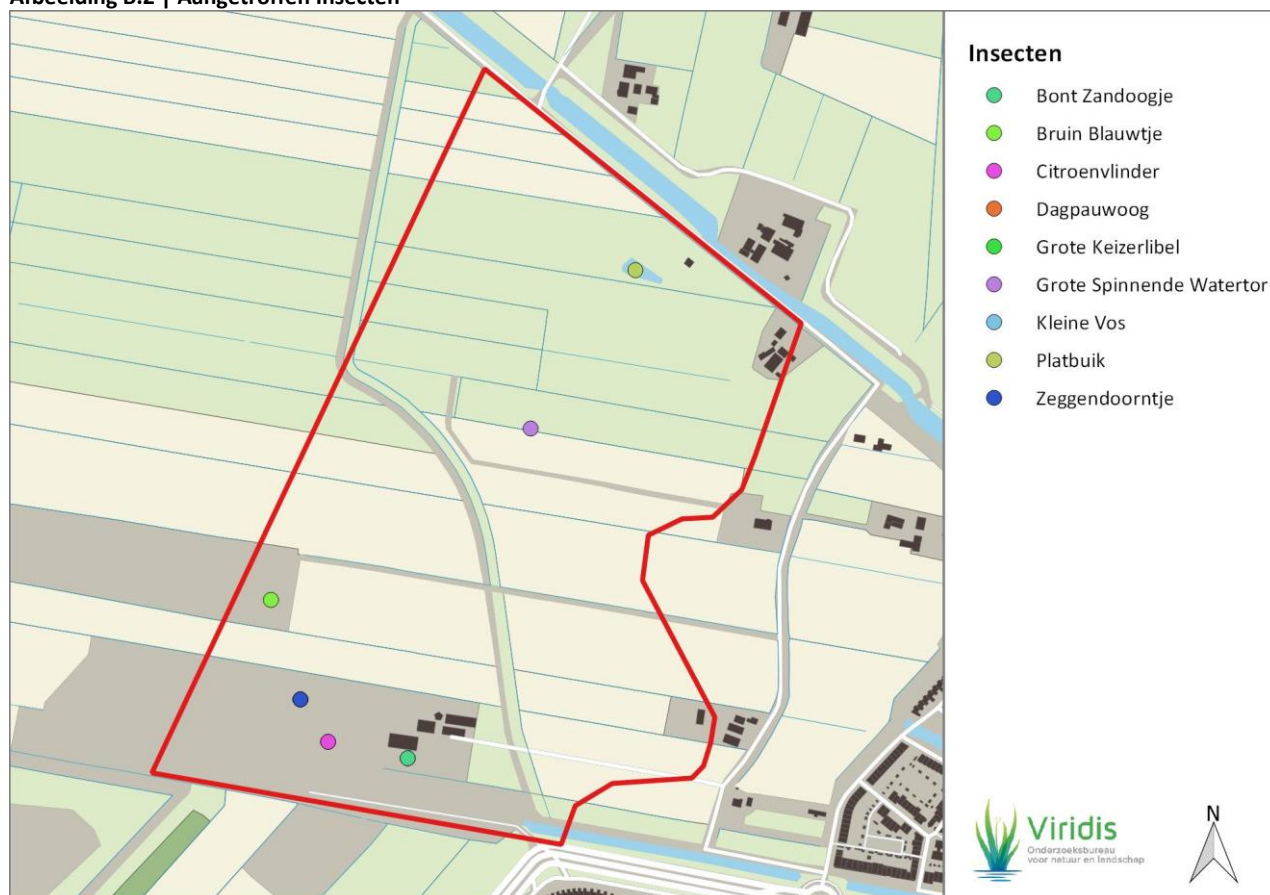

Bijlage B. Verspreidingskaarten

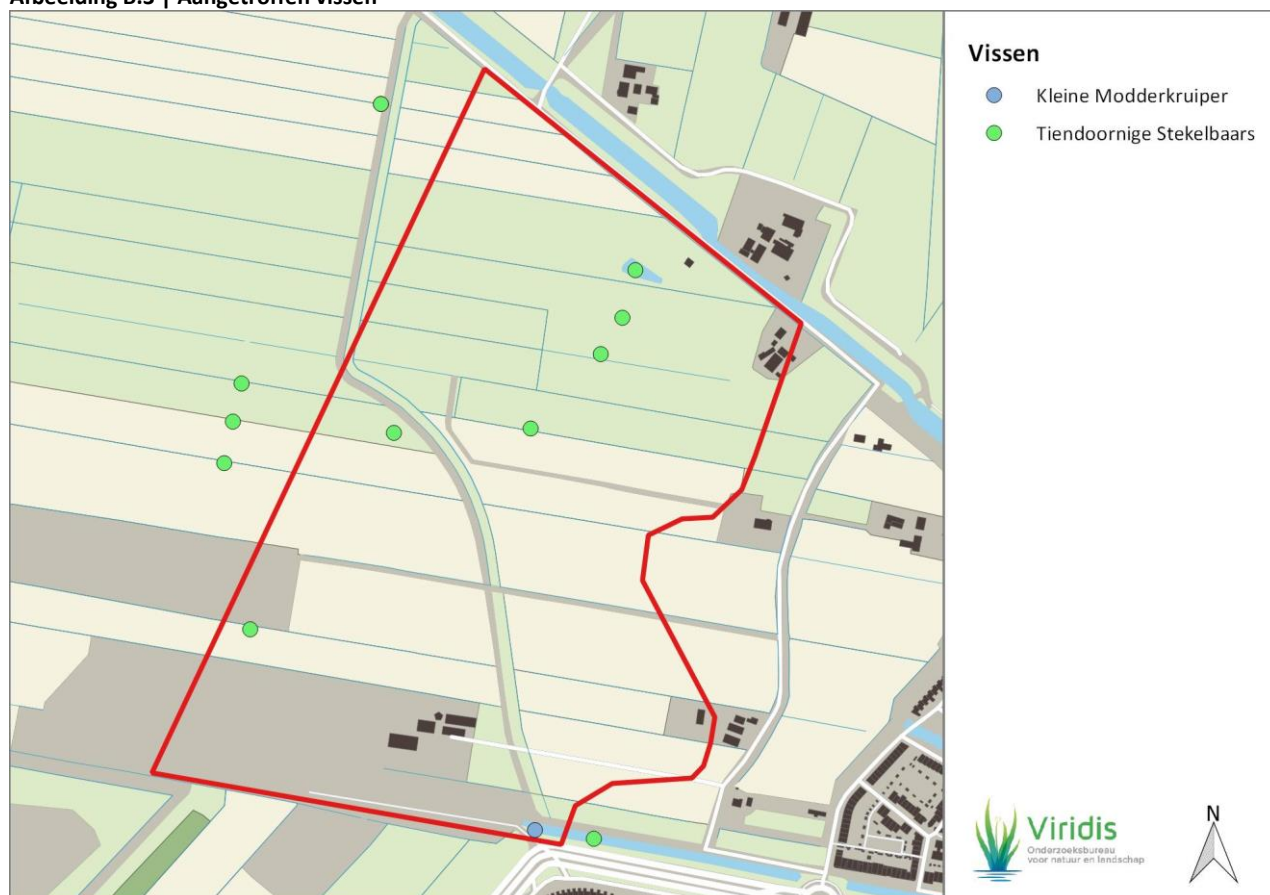
Afbeelding B.1 | Aangetroffen amfibieën

Afbeelding B.2 | Aangetroffen Insecten

Afbeelding B.3 | Aangetroffen vissen

Afbeelding B.4 | Aangetroffen vogels

